

Euroopan nuoriso toivon ja epätoivon välissä

Caritas Cares raportti nuorisoköyhyydestä

Tiivistelmä

CARES: Caritas Actions Reinforce
the European Social dimension

Raportin tiivistelmä

Eurostatin mukaan yksi kolmesta nuoresta Euroopassa kärsii köyhyyden seurauksista. Pyrkimyksenään kertoa tarina virallisen tilastotiedon takana Caritas Eurooppa -verkosto kokosi jäseniltään ruohonjuuritason tietoa, joka heijastaa Caritas Euroopan tarjoamia sosiaalipalveluja 17 maassa¹ käyttävien nuorten eurooppalaisten kvalitatiivista tilannetta. Havainnot ovat hälyttäviä, sillä ne kertovat nuorten miesten ja naisten lisääntyvästä syrjäytymisestä, kasvavasta tunteesta sukupolvelta toiselle periytyvästä epäoikeudenmukaisuudesta ja yhä kovaäänisemmistä väitteistä, että Euroopan lupaus tasa-arvoisista mahdollisuuksista ja alueellisten eroavaisuuksien tasaamisesta on petetty ja vaatii vakavaa huomiota.

Vuoden 2008 taluskriisin seuraukset ovat osuneet raskaasti tiettyihin ryhmiin nuoria, esimerkiksi yksihuoltajaperheisiin, siirtolaisiin, pakolaisiin, romaninuoriin ja nuoriin vammaisiin. Vaikutukset vaihtelevat maittain, mutta kaikkiaan nuoret Euroopan itäisillä ja eteläisillä syrjäseuduilla kohtaavat suurimpia vaikeuksia. Tämä vuorostaan on vaikuttanut nuorten naisten ja miesten kykyyn vaatia tiettyjä sosiaalisia oikeuksiaan, kuten oikeutta asumiseen, työhön ja koulutukseen.

Caritaksen sosiaalityöntekijät havaitsivat jatkuvasti, että nuorilla ihmisillä on vaikeuksia asunnon saamisessa. Tämä viivästyttää tärkeää askelta aikuistumisessa. Pahimmillaan tämä johtaa nuorisokodittomuuteen. Carita vaatii oikeutta asuntoon.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana sosiaalipalvelumme on todistanut eurooppalaisten nuorten jäävän vaille oikeuttaan työhön ja oikeuttaan laadukkaaseen koulutukseen. Vaikka vastuu koulun keskeyttämisen ehkäisystä onkin otettu vakavasti, havaintojemme mukaan on siirtymä koulusta työhön edelleen hidas ja hankala erityisesti vähäosaisten perheiden lapsille. Usein näyttää siltä, että kurseja on tarjottu pikemminkin parantamaan tilastoja kuin tarjoamaan realistista työnsaantia edistävää osaamisen päivitystä Koulujärjestelmien tulisikin tehokkaammin ehkäistä koulun keskeyttämistä ja edistää uudelleen kouluttautumismahdollisuuksia.

Nyt kun taluskriisi näyttää laantuneen monet nuoret ovat silti jääneet työttömyysloukkuun. Toisaalta epävarma työ on lisääntynyt eikä joustoturvan lupauksia ole pidetty. Yhä suurempi määrä nuoria on työssä, mutta silti köyhiä. On kiireellisesti ryhdyttävä ohjaamaan jakamistaloutta. Ilman asuntoa ja tulonlähdettä oman perheen perustamisesta tulee saavuttamaton unelma, ja se on luonut uuden ilmiön, josta käytämme nimitystä ”yhden hengen tulot, ei lapsia”. Tällä viittaamme nuoriin työssäkäyviin pariskuntiin, joiden yhteenlasketut tulot hädin tuskin nousevat yhden ”säädyllisen” palkan tasolle.

Sosiaalipalvelujemme piirissä näemme köyhyyden musertamia perheitä ja viimeisten kymmenen vuoden aikana kasvavan joukon yhteiskunnan syrjään jättämiä ihmisiä. Caritas on huolissaan nähdessään, että köyhyyden periytymisellä sukupolvelta toiselle on pitkäkestoisia negatiivisia vaikutuksia nuoriin ihmisiin. Vanhempien sosiaalinen asema ennakoii monin tavoin heidän lastensa tulevaisuutta. Lupaus sosiaalisen liikkuvuuden tuomista eduista ei täyty monien nuorten kohdalla. Tämän lupauksen rikkominen aiheuttaa Eurooppalaisen projektin heikentymisen sekä sosiaalisesti, että poliittisesti. Tämänhetkinen tilanne, jossa uudelleen jakamiselle ei ole sijaa, nostaa reiluuden ja oikeudenmukaisuuden tarpeen rajusti takaisin esityslistalle.

Toinen erityinen huolestuttava ulottuvuus on velkaantuminen, joka kaventaa nuorten mahdollisuuksia eliniäksi. Lisäksi opintolainojen kohtuuton määrä jättää rasittavan taakan nuorten naisten ja miesten elämän suunnitelmiin. Näemme pitkäaikaisen sosiaalisen häpeän vaikuttavan negatiivisesti köyhiin läpi koko Euroopan. Yhteiskuntien polarisaatio ja kasvava epätasa-arvoistuminen ruokkii rahattomien perheiden syyllistämistä omasta tilanteestaan. Sosiaaliset asenteet ovat koventuneet viimeisten kymmenen vuoden aikana.

Löydöksemme viittaavat siihen, että eurooppalaisen nuorison tilanteella on pitkäaikaisia ja laajoja seurauksia yhteiskuntiin, työmarkkinoihin ja sosiaaliturvajärjestelmiin. Yksinhuoltajaperheiden määrän kasvaessa on sosiaalitoimenpiteiden huomioitava heidän erityistilanteensa ja tarpeensa selvästi heti alusta alkaen. Työn ja perheen parempi yhteensovittaminen ja laadukas lastenhoito ovat erityisen tärkeitä äideille ja isille, koska siten voidaan edistää kaikkiin ulottuvaa tasa-arvoa alusta alkaen. Siirtolaisnuorten mukaan ottaminen on oikeudenmukaisuuskysymys ja myös järkevää kaukonäköistä politiikkaa. Sosiaalisen investoinnin edistäminen ja strategioiden laatiminen syrjäytymistä ehkäisevien sosiaaliturvajärjestelmien, toimenpiteiden ja käytäntöjen rahoittamiseksi on elintärkeää yhdenvertaisten olosuhteiden mahdollistamiseksi ja siirtolaisten kotoutumisen edistämiseksi. Eurooppalaiset normit ovat olleet toivoa antava maamerkki vammaisille. Silti, kotouttamisohjelmat ovat joutuneet leikkauspolitiikan uhreiksi. Syrjäytymistä ehkäisevät koulut ja suojatut työmarkkinat ovat olleet tyypillisesti ensimmäisiä budjettileikkausten kohteita. Erityisesti Itä-Euroopassa havaitsemme vammaisten syrjimättömyyskäytäntöjen jämähtäneen paikoilleen.

Toisaalta Eurooppa on reagoinut. Nuorisotakuu on mitä merkittävin suunnitelma nuorisotyöttömyyttä vastaan. Caritas ylistää Euroopan instituutioiden nopeita ja päättäväisiä toimenpiteitä. Kuitenkin havaitsemme tiettyä pakkomielleisyyttä työllistymiseen ja työllistettävyyteen keskittymisessä ja suosittelemme aktivointitoimenpiteiden tasapainottamista suojaavien toimenpiteiden kanssa. Käytännössä Euroopan vastatoimet kuten Nuorisotakuu ja Nuorisotyöllisyysaloite eivät aina onnistu tavoittamaan kaikkein syrjäytyneimpiä ryhmiä. Käytännön toteuttaminen jää selvästi jälkeen poliittisista sitoumuksista erityisesti tarjoamansa laadun suhteen. Edelleen

keskittyminen työllistettävyyteen aiheuttaa sen, että monissa tapauksissa ennakoivaa työtä ja investointeja työnvälitykseen tarvitaan valmistamaan maaperää osaamisen ja oppimisen kehittämiseksi, tämä edesauttaa nuorten aloilleen asettumista ja turvallisuuden tunteen syntymistä. Edelleen, suuri osa Nuorisotakuusta keskittyy määrään. Nyt kun talous näyttää lähtevän nousuun on aika korjata tämä takaamalla työ- ja harjoittelupaikkojen laatu.

Samaan aikaan jäsenmaiden sosiaalipalveluilla ja käytännöillä on tärkeä vaikutus nuorten ihmisten hyvinvointiin. Euroopassa on nousemassa yleinen sääntelykehikko sosiaalipalveluiden hankinnassa. Markkinavoimien tullessa voimakkaasti mukaan vaihtelevin tuloksin valtio on epäilemättä se taho, jolla on vastuu sosiaalisten oikeuksien takaamisesta. Siksi sen ei tulisi koskaan luopua tarjoamiensa palveluiden kontrolloinnista. Kumppanuussuhteiden luominen kolmannen sektorin kanssa on elintärkeää.

Marraskuussa 2017 pidetyssä Göteborgin huippukokouksessa Euroopan poliittiset johtajat hyväksyivät Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin, joten on olemassa ehdotus uudenlaisen kehikon luomisesta sosiaalisen standardin takaamiseksi. Caritas pitää tervetulleena tämän kehikon tarjoamaa synteisiä, jolla määrittää ja mitata sosiaalisten oikeuksien toteutumista Euroopassa. Tavoitetta olisi pyrittävä vahvistamaan linjaamalla käytäntöjä vastaamaan olemassaolevia ihmisoikeusvelvoitteita, ennen kaikkea Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja Kestävän kehityksen tavoitteisiin sitoutumisen kanssa.

ⁱⁱ Data koostettu AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EL, FI, FR, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO ja UK.